

esmena al model vigent ara (que és hereu del model dissenyat a la dècada dels vuitanta i que històricament ha beneficiat algunes comunitats i n'ha perjudicat altres, amb molt poques variacions al llarg del temps), la proposta de la comissió d'experts opta per fer taula rasa i un repartiment dels fons segons uns criteris completament nous que posen de cap per avall la prevalència de Madrid a l'hora de tenir accés als fons públics.

Així doncs, el document parteix de la revisió del repartiment dels recursos públics que fins ara s'ha fet entre l'administració central i les administracions autonòmiques. Els experts consideren que, si són aquestes últimes les que proveeixen els serveis públics bàsics (això és, educació, sanitat i protecció social), resulta lògic que els fons públics se'ls destinen de forma prioritària, en detriment del que fins ara ingressava l'administració central.

La traducció pràctica d'aquest plantejament suposaria una redistribució de fons que comportaria que les comunitats autònomes reberen fins 2016 2,3 punts addicionals del PIB, mentre l'estat en perdria 1,26 punts. Això significaria, a la pràctica, que les primeres guanyarien 24.542 milions, mentre l'administració central en perdria 13.579.

En aquesta mateixa línia, l'informe entra en el terreny basc i navarrès. Així, si bé no qüestiona la naturalesa jurídica i institucional de la foralitat, els experts es mostren partidaris que es revise el *cupo* basc i la *contribució* navarresa, de manera que aquests territoris contribueixin en una mesura més gran a la solidaritat interterritorial.

En matèria tributària, el "model valencià" obri la porta a la possibilitat d'institucionalitzar les agències tributàries autonòmiques. "Considerem necessari abordar de forma conjunta la reforma del sistema de finançament autonòmic i la definició del model d'administració tributària", apunta l'informe. El comitè d'experts considera que, en el seu model de finançament, les comunitats autònomes haurien de tenir la potestat de poder triar si volen disposar de la seua pròpia agència tributària.

Violeta Tena

FRATIS I CAMPS

“Patim les conseqüències d'un model que els valencians hem acceptat”

Com a director de l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques, Francisco Pérez (València, 1950) ha participat en l'elaboració de l'informe per a les Corts sobre el finançament valencià presentat la setmana passada. En aquesta entrevista desglossa els detalls del model que ells proposen.

El dilluns passat presentàreu l'informe sobre el finançament valencià. Hi eren presents els representants de tots els partits polítics i també la plana major del PP. Quina diferència amb el primer esborrany que va presentar, al 2010, quan es guardà l'informe en un caaix i no se'n va parlar gens!

—Aquell no es va presentar públicament, sinó que només es va entregar i no va tenir cap seguiment parlamentari. En canvi, en aquesta ocasió se li ha sabut donar ressò, tant des del punt de vista polític com mediàtic. Aquesta era la fórmula adient perquè és un problema que afecta tota la societat i cal que els polítics es posen mans en l'obra.

—Vau dir en la presentació que “la revisió del model de finançament és inajornable” perquè “la situació financera és crítica”. Ens podem esperar fins que la revisió es faci l'any 2015, com vol el Ministeri d'Hisenda?

—No es tracta d'una qüestió que puguem decidir unilateralment, per això haurem d'esperar-nos. Mentrestant, ens resultarà imprescindible continuar amb la respiració assistida que dona el finançament del Ministeri d'Hisenda perquè els mercats estan tancats. Així doncs, continuarem amb un model que genera dèficit i amb un deute que no podem refinançar en el mercat. Acumularem més dèficit i més deute i el problema s'agreuja.

—La prioritat del govern valencià era que es revisara el model l'any 2014. A la vista que això no era possible, s'ha conformat a aconseguir el dèficit asimètric. L'oposició diu que és pa per avui i fam per demà. Què en penseu?

—El problema del dèficit simètric —en una situació en què el punt de partida no era el mateix— és que ens obligava a fer un ajust més intens que no a la resta de les comunitats autònomes en el mateix període de temps. I aquest ajust té conseqüències sobre l'economia perquè entrebana l'impuls públic. El dèficit no pot ser simètric quan el finançament ha estat durant molt de temps asimètric. El més raonable és arribar a un mateix objectiu de dèficit alhora que s'arriba a una simetria en el model de finançament.

—D'acord, però és o no pa per avui i fam per demà?

—Això és pura aritmètica: efectivament, si obtens més dèficit per avui, significa més deute per demà. Al meu parer, la solució exigeix el canvi del model de finançament. Ara bé, si no és possible, m'estime més tenir un deute asimètric perquè l'ajust a què obliga un deute simètric té conseqüències molt negatives per a l'economia.

—Proposeu un nou model de finançament basat en tres trams de recursos. El primer és el tram de garantia del nivell mínim dels serveis fonamentals?

—El nostre objectiu ha sigut configurar un sistema relativament simple però equilibrat. Considerem que hi ha uns serveis públics fonamentals (educació, sanitat i serveis socials) que subministren les comunitats autònomes i que han de ser tractades i finançades de manera prioritària, equitativa i estable per a tots els territoris. Per a finançar aquest tram s'hi dedica un mateix percentatge

de la recaptació en els territoris de les comunitats autònomes de la cistella d'impostos que formen l'IRPF, l'IVA i els impostos especials. La distribució dels fons entre les comunitats autònomes cal que es realitze segons el criteri de població ajustada, és a dir, tenint en compte criteris com l'envelliment, percentatge de població en edat d'escolarització, etcètera. També hem considerat que s'ha de protegir el finançament d'aquests serveis mitjançant la creació d'un fons de reserva o contingència. A aquest, s'hi farien aportacions quan la recaptació tributària cresca per sobre del PIB nominal.

—La “població ajustada”, dieu en l'estudi, es calcula “segons els termes que s'acorde, sempre sobre bases objectives i primant el criteri poblacional”. Això no obri la porta a l'arbitrarietat que tant lamenteu del model que ara és vigent?

—En aquest punt és que no es pot dir cap altra cosa perquè ningú no pot imposar de forma unilateral el seu criteri. El problema valencià no deriva de com s'ha calculat la població ajustada. El problema no és que a les Balears se'ls reconega la insularitat o a Galícia la dispersió. Aspectes com aquests no expliquen el perquè de l'infrafinançament valencià. Que la població estiga ajustada amb indicadors raonables no ens hauria de preocupar. El problema greu que cal resoldre és el de la prevalència de l'*statu quo*, que impedeix que cap comunitat no perda llocs en el rànquing.

—El segon dels trams és el de suficiència competencial autonòmica.

—Aquest tram contempla que hi ha altres competències que, sense ser essencials, les comunitats també tenen assignades. Es tracta de qüestions com la promoció econòmica, la protecció del medi ambient, les polítiques d'habitatge, etcètera. Per finançar-les, s'utilitzen els tributs cedits a les comunitats, a més d'una part de la participació en els impostos de l'estat (IVA, especials, etc.). El càlcul per a saber els recursos que hi escauen es realitza conforme a un conjunt d'indicadors com ara la població, la insularitat, la dispersió, etcètera. Això es calcula per a un any base i després l'evolució d'aquests recursos s'estableix en funció de la recaptació territorialitzada de tots aquests impostos cedits o compartits en cada comunitat.

“Les comunitats forals haurien de contribuir a la solidaritat del model”

Al contrari que en el tram anterior, aquest tram no compta amb un fons de contingència, de forma que això obliga a mantenir la prudència en la gestió a cada administració. Per tant, hi ha un mecanisme de solidaritat, en el sentit que al principi cada comunitat rep uns recursos que són suficients per a prestar aquests serveis com la resta, però després s'assumeix el risc que cada comunitat autònoma evoluciona de forma diferent. La prudència financera i les lliçons de la crisi fan pensar que cada comunitat faria ben fet de no embarcar-se en grans despeses. La idea subjacent és que, si bé cal que hi haja suficiència financera per a fer front a aquestes competències, cada administració ha d'assumir les conseqüències del seu funcionament.

Per acabar, hi ha el tram d'autonomia, que reconeix que les comunitats autònomes tenen capacitat normativa tributària.

—**A banda dels tres trams, contempleu l'existència d'instruments complementaris. Proposeu que hi haja instruments de reequilibri financer.**

—Sí, perquè el que l'estudi demostra és que hi ha comunitats que han estat finançades amb un nivell de recursos per habitant inferior al necessari per a sostenir els serveis públics...

—... és a dir, el deute històric. A vós no us agrada utilitzar aquesta expressió, però cada volta hi ha més veus que demanen reclamar-lo...

—A mi, ni m'agrada ni em desagrada, però és un tema delicat perquè no podem perdre de vista que patim les conseqüències d'un model que els valencians hem acceptat. En la història de la negociació del model autonòmic només Galícia i Andalusia en moments molt determinats s'han negat a signar els acords. A banda, i una volta constatat que hi ha un deute acumulat per culpa de l'infrafinançament, com es pot resoldre, a la pràctica, el problema?

—Una possibilitat seria deixar de tornar una part dels préstecs que han arribat a través del Fons de Liquiditat, el Pla a Proveïdors o l'ICO. Des del PSPV s'han dibuixat alternatives d'aquesta mena.

—Jo no he sentit aquesta proposta formalitzada, però no podem decidir unilateralment no tornar els diners perquè això suposaria incomplir una obligació financera, i això resulta ser gravíssim per a la credibilitat d'una administració. Una cosa ben diferent seria entrar a negociar a dues bandes com fer front al deute acumulat.

—**Tornant a la vostra proposta de model de finançament, proposeu revisar el cupo basc i la contribució navarresa.**

—Aquest ha sigut un tema delicat per una combinació de circumstàncies polítiques i derivades de l'existència de la violència al País Basc. Ens sembla perfecte que hi haja un reconeixement de la peculiaritat històrica pròpia d'aquests territoris, però aquesta singularitat institucional s'ha de fer compatible amb els principis d'equitat, solidaritat territorial i transparència. De la mateixa manera que posem sobre la taula que el tracte que han rebut les comunitats autònomes ha estat molt desigual, també deixem assentat que l'aplicació de la foralitat ens deixa uns resultats injustificadament desiguals. D'aquest tema no se n'ha parlat durant quasi trenta anys, però se n'hauria de començar a parlar.

—És a dir, que la millora del finançament valencià s'hauria de fer, en

part, a costa del cupo basc i la contribució navarresa.

—No és exactament així, però s'ha de reconèixer que la singularitat de les comunitats forals no hauria d'implicar una distribució de recursos tan desiguals. Les comunitats forals haurien de contribuir a la solidaritat que proposa el nostre model.

—**En la presentació va posar molt d'èmfasi que no volem que aquest siga contemplat com un model estrictament valencià, sinó que puga ser assumit per la resta de territoris. Com ho ha de ser, si abordeu qüestions com l'estatu quo o els cupos?**

—Ajornar aquests problemes té un alt preu. En altres àmbits, hi ha moltes coses que no hem volgut tocar durant molt de temps i ara s'han començat a tocar. Potser també ara és arribat el moment d'abordar qüestions com aquestes en matèria de finançament autonòmic.

—**Després de la presentació, el PP va dir que durà l'informe al ple perquè el voten els grups. Quin recorregut i quina eixida us agradaria que tinguera el vostre treball?**

—Cal esperar dues coses. En primer lloc, esperem que l'esperit d'aquesta proposta siga assumit per tots els grups polítics i per la societat valenciana com un enfocament dels problemes i les solucions a defensar. L'objectiu últim no és que s'aprove un model com el que nosaltres proposem, però sí que serveixa de guia. El segon objectiu és que aquest document siga llegit a la resta d'Espanya com un informe que explica bé les coses i proposa solucions raonables i assumibles.

—**En el debat sobre el finançament, veieu el PP en disposició de fer valer la posició valenciana tenint en compte que just la setmana passada van entrebancar el blindatge de les inversions al País Valencià en els Pressupostos Generals de l'Estat?**

—El temps i els fets demostraran si hi ha o no la voluntat de defensar una posició conjunta i fer-ho on cal fer-ho, que és a Madrid. Esperem que no es complesca allò de “con los valencianos hacemos lo que queremos, con los aragoneses, lo que podemos y con los catalanes, lo que ellos quieren”.

Violeta Tena